

LES MONGES DE SANT HILARI

Les monges de sant Hilari van ser les primeres senyores que van posseir el senyoriu sobre el lloc d'Alfarràs. El poble, en aquesta època, ja era independent d'Almenar, s'anava configurant com a identitat i anava adquirint la seva propia idiosincràcia.

Després de passar per diverses mans, matrimonis i vendes, Alfarràs, juntament amb Andaní, va anar a parar a mans de les monges del convent de Sant Hilari de Lleida.

Aquest convent, de l'ordre Cister, va ser fundat l'any 1204 a l'església de Sant Hilari de la ciutat de Lleida, erigida el 1152 sobre una antiga mesquita. Extramurs de la ciutat, prop de l'antic camí de montsó, on ara hi ha l'Hospital Provincial.

El va fundar la contessa Elvira de Lara, muller d'Ermengol VIII d'Urgell, amb monges de Vallbona, i el va dotar esplèndament i es va fer enterrar en aquest monestir, com la seva filla, Aurembiaix d'Urgell.

Les monges aniran establint pagesos a les seves terres i possessions d'Alfarràs. El 7 de juliol de 1255, l'abadessa estableix Ricardo i Raymundo Serra en un molí situat al terme d'Alfarràs amb l'obligació de pagar un cens anual de 18 faneques de blat, el dia de sant Miquel del Setembre.

El 10 de març de 1296 l'abadessa de Sant Hilari estableix, a favor de Nicolàs Ferriola, una peça de terra situada a l'horta d'Alfarràs amb un cens anual de 5 sous, 6 diners, a pagar per la festa de Nadal. Autoritzat per Pere de Mollet, rector d'Alfarràs.

A poc a poc, les monges de Sant Hilari també aniran adquirint, per part del rei, tots els drets que aquest tenia sobre Alfarràs. El 16 d'Abril de 1384, el rei Pere III el Cerímonios va vendre al

convent de Sant Hilari de Lleida els drets de bovatge, terratge, fogatge i herbatge que aquest senyor rei tenia al lloc i terme d'Alfarràs pel preu de 110 sous.

La jurisdicció civil l'exerciren, desde el primer momento a Alfarràs, els seus carlans. Així, trobem com a 6 calendes del mes de Maig de l'any 1292, que l'abadessa de Sant Hilari insta al Batlle d'Alfarràs perquè faci empresonar Guillem, Jofre i Borràs Cucó.

Però la jurisdicció criminal que des del el primer momento de la reconquesta havia estat en mans del rei, del comte de Barcelona després i heretada pels seus successors, fins que el rei Pere el Cerímonios passa al comte d'Empúries i del comte d'Empúries, per venda, Pere de Carcassona.

El 27 d'abril de 1368, al lloc anomenat molins, Maria Alvarez, usufructuària. I el seu fill Joan, comte d'Empúries per venda, a Pere de Carcassona el lloc d'Almenar i la jurisdicció criminal del lloc d'Alfarràs pel preu de 13.000 lliures barceloneses.

En Aquesta venda Alfarràs i Andanì figuren com a part del terme d'Almenar, pero Ramon Vives afirma que ja eren tres universitats distintes i separades, tal i com testímonien els tres document de donació fets els anys 1218 (en aquest hi ha la firma del sereníssim rei Jaume d'Aragó), 1225, 1226, i per un altre instrument de vendició fet l'any 1233 a l'abadessa i al convent de les monges de Sant Hilari de la ciutat de Lleida, en el qual consta que aquesta abadessa i aquest convent, aquell any van adquirir el castell i la vila d'Alfarràs amb els seus territoris, pertinencs, homes i dones, domini i postetat, manaments, colònies, honors, drets i pertinencies. Tambè hi ha altres instrument fets l'any 1257, 1258, 1259 i 1296.

El mateix rei havia anat venent a les monges de Sant Hilari els seus drets sobre Alfarràs....tots aquests fets, segons ramón vives, evidencien que a finals del segle XIII Alfarràs era ja terme apartat d'Almenar.

Amb tot no serà fins al dia 19 de març de 1389 que es trobarà definitivament delimitat el terme d'Alfarràs:

D'una part: ab lo alceto del riu noguera (est)

D'altra part: fins al lloc dit lo fossal den Gras i fills a loch dit lo "Quingo".

D'altra part: fins al lloc dit "torrent de comela"

I altra part: en lo terme d'Albelda en lo loch dit "coll de fets".